

Történetiség és fikció az óorosz irodalomban
Историзм и фикция в древнерусской литературе
Az óorosz irodalom műfajai 2.
Жанры древнерусской литературы 2.

Elbeszélések. Повести.

- 13. századig – krónikák, hagiográfiák és más műfajok alkotóeleme
- az önálló elbeszélések keletkezésének okai

Műfaji változatok

1. **Történelmi és „hadi” elbeszélések** *Исторические и воинские повести*
 - **a tatárjárás korából:**
 - Elbeszélés a Kalka folyói csatáról* (1223) *Повесть о битве на Калке*
 - Ének Oroszföld pusztulásáról* (1238–1238) *Слово о погибели Русской земли*
 - Elbeszélés Alekszandr Nevszkij életéről* (1263–1280 között) (*Alekszandr Nevszkij legendája*) *Повесть о житии Александра Невского*
 - Elbeszélés arról, hogyan pusztította el Batu Rjazanyt* (14. sz. közepé) *Повесть о разорении Рязани Батыем*
 - **a „kulikovi” ciklus (1380)** (Куликовской цикл):
 - Zadonscsina* (1380-as – 1390-es évek eleje) *Задонщина*
 - Elbeszélés Mamaj legyőzéséről* *Сказание о Мамаевом побоище*
 - **más témájú történelmi elbeszélések**
 - Elbeszélés Konstantinápoly elestéről* *Повесть о Царьграде*
 - Krónikai elbeszélések Novgorog legyőzéséről* (*Moszkvai és Novgorodi krónikákban*) *Летописные рассказы о победе над Новгородом*
 - tatárok előtti Oroszország = saját „antikvitás”
2. **Legendák, lovagi és kaland elbeszélések** *Легенды, повести рыцарские и приключенческие*
 - népszerű középkori művek fordításai
 - Sándor-regény, Trója-regény* *Троянская история*
3. **Orosz szüzsés elbeszélések (15. sz. végétől):**
 - Fjodor Kuricin: *Elbeszélés Drakula havaselvei vajdáról* *Федор Курицын: Повесть о Дракуле воеводе*
4. **Komikus elbeszélések** *Циклы комических рассказов*
 - Salamon cárról és Kitovrasz bestiáról szóló elbeszélések.*
5. **Utópisztikus és eszkatológiai elbeszélések (13.–14. sz.)** *Повести утопические и эсхатологические*
6. **Elbeszélések „távolí földekről”**
 - Római Makáriusz legendája* *Повесть о Макарии Римском*
 - Elbeszélés az Indiai cárságról* *Сказание об Индийском царстве*
7. **„Zarándoklatok” (a 12. sz. elejétől)**
 - a Szentföldre, Keletre vagy Bizáncba tett utazások leírásai:
 - Danyiil apát utazása Palesztinába* *Хождение игумена Даниила*
8. **Didaktikus és hivatalos ideológiát közvetítő elbeszélések**
 - Muromi Pjotr és Fevronija története* (16. sz.), *Казанская история*
 - Kazány története* (1564–66)

Afanaszij Nyikityin utazása három tengeren túlra (15. század)

Хождение за три моря Афанасия Никитина

- Személyes kezdeményezésen alapuló, личная инициатива
- a hivatalos „irodalmon” kívül álló, annak hagyományait nem követő műfaj лишено традиционных черт, неофициально,
- önéletrajziság és az ember belső világának lírai kifejeződése автобиографичность, лиричность, раскрытие внутреннего мира
- személyes jelleg личный характер

A 15.–16. századi elbeszélések sajátosságai:

- szokatlanul új témák,
- új hősök (történetiség ≠ fikció),
- szüzsés felépítés,
- „vándor” szüzsék és motívumok,
- műfaji keveredés / szintézis.

A 16. századi irodalom új jelenségei:

- Szerzőség авторское начало
- Világi eszmeiség светское начало
- Az irodalom középkori jellegének túlhaladása – 17. sz. irodalmát előkészítő vonások
преодоление средневекового характера литературы – новые черты, получившие свое развитие в литературе XVII в.)

Az átmeneti 17. század orosz irodalma
Русская литература переходного XVII века

A „Zavaros idők” (1591–1613) irodalma és publicisztikája
Литература и публицистика эпохи Смуты

- Hivatali műfajok (oklevelek, kérvények) publicisztikai alkalmazása
деловые документы: грамоты, челобитные, подложные грамоты
- „Látomások”, „siratók” видения, плачи
Új elbeszélés a legdicőségesebb Orosz Cárságról
Новая повесть о преславном Российском царстве
 - A szerzők körének szélesedése расширению круга писателей
 - A „magas irodalom” folklórizálása фольклор в книжности
 - Személyes „hang” индивидуальное начало
 - „A jellemrajz” felfedezése открытие характера
 - Kulturális orientáció-váltás смена культурной ориентации
 - A műfajrendszer átalakulása перестройка жанровой системы

A műfajrendszer átalakulása a 17. század irodalmában
Трансформация жанровой системы

Bova királyfi története

Eruszlan Lazarevics története

Az Aranykulcsú Péter regénye

Brunsvik története

Повесть о Бове королевиче,

Сказание о Еруслане Лазаревиче,

Роман о Петре Златых Ключей,

Повесть о Брунцвике

Szatíra és a nevetés kultúrája / irodalma
Демократическая сатира и смеховая литература

Novella műfaja

Жанр новеллы

- Egytémájú, lakonikus elbeszélés
- egy jellemvonással jellemzett szereplővel
- dinamikus hétköznapi cselekmény
- *Elbeszélés a korhelyről*
- *Semjaka bíró ítélete*
- *Elbeszélés Frol Szkobejevéről*
 - pikareszk novella
 - hőse – a társadalom peremén élő ügyeskedő kisnemes, aki eszessége és arcátlan csalásai révén boldogul,
 - a hősök nyelvi jellemzése

- однотемность, лаконизм,
- однозначный характер,
- сюжетный динамизм, бытовой материал
- *Повесть о бражнике,*
- *Повесть о Шемякином суде*
- *Повесть о Фроле Скобееве*
 - авантюрная новелла
 - языковые характеристики

Népi satíra és a nevetés kultúrája
Демократическая сатира и смеховая культура

- „Igricek” скоморошество / скоморохи
- „szent örültség” юродство
- népi képek лубок

A 17. századi elbeszélések

Szavva Grudcin története

Повесть о Савве Грудцыне

- a lélek eladása az ördögnek, hasonmásság двойничество
- vallási legenda és mese modell változtatása → a „becsapott” várakozás effektusa эффект обманутого ожидания,

História a Keserű Balsorsról

Повесть о Горе-Злочастии

- verses elbeszélés ← a népköltészet, a vallási (írott) bűnbánó versek és apokrifek

Egyházszakadás és Avvakum protopóra önéletírása

Раскол и Житие Аввакума

- ön-hagiografia sajátosságai
- beszélt, „természetes” nyelvre való orientáltság владение русским природным языком
- őszinteség és az emocionális hangnem.